

Asia: VÄYLÄ/2156/04.00/2022

Lausuntopyyntö - Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2023-2030

Lausuntopyyntö

1. Onko investointiohjelmassa kuvattu ymmärrettävästi lähtökohdat ja valmisteluperiaatteet?

Investointiohjelman lähtökohdissa voitaisiin kuvata myös Liikenne 12 -suunnitelmassa esitettyyn rahoitustason tehdyt poliittiset rahoitusleikkaukset. Kehysriihessä päätetyt leikkaukset investointeihin (110 M€) ja perusväylänpitoon (17 M€) aiheuttavat sen, että tässä ohjelmassa esitetyt investointihankkeet ei todennäköisesti aloiteta aivan lähitulevaisuudessa.

Kehyksen ulkopuolella toteutetaan osittain valtion rahoittamana isoja ratahankkeita hankeyhtiöiden kautta sekä Digirata- hanke. Nämä hankkeet ovat iso osa liikennejärjestelmää ja niiden tilanne ja niihin käytettävä rahoitus olisi hyvä kuvata myös tämän dokumentin lähtökohdissa, jotta investointeihin käytettävän rahoituksen kokonaisuus olisi selkeä.

2. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Toimintaympäristön muutos on ollut muutaman viime kuukauden aikana todella raju ja sen voidaan arvioida olevan myös vaikutuksiltaan pitkäaikainen. Kyseinen muutos ei vielä näy tässä suunnitelmassa. Itärajan sulkeutuminen ja Saimaan kanavan toiminnan vaikeutuminen Venäjän hyökkäyssodan johdosta sekä tavoitteet lisätä energiaomavaraisuutta sekä huoltovarmuutta aiheuttavat merkittäviä muutoksia Suomen liikennejärjestelmään ja kuljetusvirtoihin. Vähäliikenteisten teiden ja myös soratiestön kunnon merkitys korostuu kotimaisen energian tuotannossa, energiaverkkojen rakentamisessa ja huollossa, maataloudessa sekä huoltovarmuudessa. Myös ulkomaankuljetukset reitittyvät muuttuneessa tilanteessa uudella tavalla. Tilannekuva ja sen myötä investointisuunnitelma tulisi päivittää pikimmiten vastaamaan muuttunutta tilannetta.

3. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Vaikutusten arvioinnissa, ei ainakaan tässä dokumentissa, mainita autoilun sähköistymistä, joka tapahtuu jopa ennusteitakin nopeammin. Henkilöautoliikenteen muuttuminen koko ajan vähäpäästäisemmäksi tulisi huomioida laskelmissa. PRIO -tarkastelussa kestävyys osalta tieliikenteen haitaksi lasketaan yhdyskuntarakenteen hajoaminen. Suomen mittakaavassa

aluerakenteen muodostumiseen ja kehitykseen vaikuttaa merkittävästi väestötiheys, joka jää alhaiseksi suuressa osassa maata. Tulee huomioida, että tämän joukon liikkuminen ei nykyisestä hajota yhdyskuntarakennetta, vaan ylläpitää olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja toimii keskittymiskehitystä tasaavana vastavoimana. Suomi poikkeaa monesta muusta maasta. Meillä on 70 % maan pinta-alasta sellaista, jossa ainut mahdollinen tapa liikkua on oma auto. Tämä alue on tärkeää niin matkailuelinkeinolle kuin kotimaisten raaka-aineiden hankinnallekin. Iso osa ihmisistä asuu tällaisella alueella. Kuljetusten merkitys tulee niiden laadusta ja sisällöstä, ei liikennemäärästä. Olisi syytä varmistaa, että käytettävät arviointityökalut ottavat nämäkin seikat huomioon. Autoilun päästöjen laskiessa ja geopolittisen tilanteen muututtua, vähäliikenteisemmän tieverkon merkitystä ja investointeja tulisi harkita uudelleen.

4. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotoکوhtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

-

5. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

Muutokset edelliseen investointiohjelman versioon olisi hyvä saada näkyviin.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Investointiohjelmassa tarkastellaan hankkeita liikennemuotoکوhtaisesti. Myös rahoitus on jaettu liikennemuodoittain. Dokumentista puuttuu liikennejärjestelmätason näkymä. Esimerkiksi rata- ja vesiväylähankkeet vaativat tuekseen toimivia ja kunnossa olevia tieyhteyksiä. Tieyhdistyksen mielestä olisi tarpeellista selventää miten nyt valitut tai esitetyt hankkeet edistävät liikennejärjestelmän toimintaa.

Raitanen Nina
Suomen Tieyhdistys ry